

2. CẤU TRÚC SÁCH VÀ CẤU TRÚC BÀI HỌC

Sự chuyển hoá từ mục tiêu, yêu cầu cần đạt về năng lực, phẩm chất được quy định trong Chương trình mới thành nội dung các hoạt động học tập trong SGK lớp 2.

Để thực hiện mục tiêu và các yêu cầu của Chương trình mới, sách giáo khoa Âm nhạc 2 đã chọn những bài hát, bài nghe, các hình tiết tấu mẫu, các bài đọc nhạc, các nhạc cụ gõ và câu chuyện âm nhạc... phù hợp với độ tuổi và sự tiếp thu của HS lớp 2 để đưa vào sách, thiết kế thành các chủ đề / bài học. Trong chủ đề / bài học định ra các hoạt động cụ thể nhằm giúp giáo viên thực hiện tốt chương trình. Sau khi dạy và học, theo thời gian bước đầu HS được hình thành những phẩm chất và năng lực chung cũng như năng lực đặc thù của môn học.

2.1. Cấu trúc sách

Căn cứ vào Chương trình môn Âm nhạc, sách giáo khoa Âm nhạc 2 được xây dựng theo các chủ đề, mỗi chủ đề có 1 bài hát và lựa chọn 2, 3 trong số các mạch nội dung khác như: Nghe nhạc, Kể chuyện âm nhạc; Làm quen với cao độ, trường độ âm thanh; Luyện tập tiết tấu; Đọc nhạc, Trò chơi âm nhạc...

Sách giáo khoa Âm nhạc 2 có 8 chủ đề sau đây:

1. Chủ đề *Sắc màu âm thanh* (4 tiết)
2. Chủ đề *Em yêu làn điệu dân ca* (4 tiết)
3. Chủ đề *Mái trường thân yêu* (4 tiết)

4. Chủ đề Tuổi thơ (4 tiết)
5. Chủ đề Mùa xuân (4 tiết)
6. Chủ đề Gia đình yêu thương (4 tiết)
7. Chủ đề Những con vật quanh em (4 tiết)
8. Chủ đề Mùa hè vui (3 tiết)

Mỗi chủ đề trong SGK không chia số tiết và thường dạy trong 4 tiết (số tiết và nội dung của mỗi chủ đề sẽ được phân chia cụ thể trong SGK). Như vậy, 8 chủ đề được dạy trong 31 tiết (trong đó 7 chủ đề dạy trong 28 tiết, 1 chủ đề dạy 3 tiết) và cứ sau 4 chủ đề – cuối mỗi học kì sẽ có 2 tiết ôn tập kiểm tra đánh giá.

Một năm học có 35 tuần, mỗi tuần có 1 tiết Âm nhạc, trong đó có 31 tiết học và 4 tiết ôn tập, kiểm tra đánh giá.

Tóm lại: Cấu trúc sách giáo khoa đã có đủ các thành phần cơ bản như: chủ đề / bài học; giải thích thuật ngữ; mục lục. Cấu trúc bài học trong sách giáo khoa bao gồm các mục cơ bản sau: mở đầu (khởi động), kiến thức mới, luyện tập, thực hành, vận dụng/sáng tạo.

2.2. Cấu trúc chủ đề / bài học

2.2.1. Đặc điểm của cấu trúc chủ đề / bài học

Căn cứ vào các nội dung học tập đã được quy định trong Chương trình môn Âm nhạc, mỗi chủ đề trong SGK đã có sự lựa chọn các nội dung một cách logic, khoa học theo quan điểm nâng dần mức độ kiến thức (từ dễ, đơn giản đến nâng cao) để hình thành phẩm chất và năng lực cho người học. Từ chủ đề 1 – đến chủ đề 4 (trong học kì I), thường có từ 3 – 4 nội dung học tập, đồng thời ở những chủ đề này nội dung Đọc nhạc cũng được biên soạn nhưng rất đơn giản để tránh sự quá tải và để gây nên tâm lí lo ngại khi học âm nhạc đối với HS. Từ chủ đề 5 đến chủ đề 8 (trong học kì II), mỗi chủ đề cũng có từ 3 – 4 nội dung và HS được tiếp tục làm quen với việc đọc nhạc theo kí hiệu bàn tay một cách nhẹ nhàng như một trò chơi (theo phương pháp tiếp cận của một số nước như: Nhật Bản, Sin-ga-po, Mĩ, Nga, Hung-ga-ri) và được làm quen dần với một vài kí hiệu âm nhạc đơn giản trên khuông nhạc (dùng khóa Son) qua các bài đọc nhạc ngắn, đơn giản dài không quá 8 ô nhịp 2/4.

Tên của mỗi chủ đề cũng được sách lựa chọn một cách cẩn thận, chi tiết, đảm bảo được các yếu tố: gần gũi, thân thiện, dễ nhớ, dễ hiểu và phù hợp với đặc điểm lứa tuổi học sinh lớp 2. Đồng thời, thông qua các chủ đề đó để khẳng định sách không chỉ quan tâm đến việc hình thành năng lực mà còn phải chú ý đến việc hình thành phẩm chất cho HS.

Các nội dung được lựa chọn trong các chủ đề của sách, gồm có:

Hát: Chọn 1 bài hát có nội dung phù hợp với chủ đề, phù hợp với khả năng của HS để dạy cho HS hát. Ví dụ: Chủ đề 1 có tên gọi *Sắc màu âm thanh* chọn bài hát *Dàn nhạc trong vườn*; Chủ đề 3 có tên gọi *Mái trường thân yêu* chọn bài hát *Học sinh lớp Hai chăm ngoan*; Chủ đề 5 có tên gọi *Mùa xuân* chọn bài hát *Hoa lá mùa xuân...*

Nghe nhạc: sách chọn 3 bài hát thiếu nhi (*Vui đến trường*, *Múa sư tử thật là vui*, *Mùa hè ước mong*) và 2 bản nhạc không lời (*Ru con*, *Vũ khúc đàn gà con*) phù hợp với nội dung chủ đề cho học sinh nghe. Ví dụ ở chủ đề *Mái trường thân yêu*, chọn bài hát *Vui đến trường*; chủ đề *Tuổi thơ* chọn bài hát *Múa sư tử thật là vui*; chủ đề *Gia đình yêu thương* chọn bài hát *Ru con*; Chủ đề *Những con vật quanh em* chọn nhạc không lời *Vũ khúc đàn gà con*. Ngoài ra, còn cho HS được trải nghiệm qua phần nghe thêm một số nhạc phẩm khi giới thiệu nhạc cụ, thường thức âm nhạc hay vận dụng sáng tạo (bản độc tấu đàn bầu bài *Trống cơm*, bản nhạc *Múa sạp*, bản nhạc *Kiến vàng và gấu nâu*).

Đọc nhạc: Trong cả năm học, nội dung đọc nhạc chỉ cho học sinh học 4 bài. Thông qua việc đọc nhạc, theo mức độ tăng dần, HS làm quen với cao độ và vị trí trên khuông nhạc gồm 6 nốt Đô – Rê – Mi – Pha – Son – La. Như vậy ở lớp 1, HS được làm quen với thang 5 âm nền tảng, lên lớp 2 đọc 6 âm (đến lớp 3 mới đọc đủ 7 âm của giọng Đô trưởng). Các hình nốt chỉ dùng nốt đen, móc đơn, dấu lặng đen và nốt trắng.

Nhạc cụ: Theo Chương trình, ở các lớp 1, 2, 3 cấp Tiểu học, học sinh chỉ sử dụng một số nhạc cụ gõ, do đó ngay từ lớp 1 học sinh đã tập chơi một số nhạc cụ gõ để đệm cho bài hát (đệm theo nhịp, theo phách hay tiết tấu lời ca) hoặc gõ theo các mẫu tiết tấu. Ở lớp 2 giới thiệu thêm 2 nhạc cụ gõ, 1 nhạc cụ dân tộc (song loan) và một nhạc cụ gõ của nước ngoài (ma-ra-cát). Ngoài việc dùng nhạc cụ gõ đệm cho bài hát hoặc các hình tiết tấu mẫu, các em còn luyện tập tiết tấu / nhịp điệu theo hình thức vận động cơ thể tạo nên sự sinh động, cuốn hút mang tính vận dụng / sáng tạo....

Lí thuyết âm nhạc: Nội dung này Chương trình môn Âm nhạc chưa quy định đưa vào các lớp 1, 2, 3.

Thường thức âm nhạc: Giới thiệu 2 nhạc cụ trong đó có 1 nhạc cụ dân tộc (đàn bầu) và 1 nhạc cụ gõ nước ngoài (ma-ra-cát / quả sóc)

Hai câu chuyện âm nhạc ngắn: *Ước mơ của bạn Đô* và *Câu chuyện về bài hát Chú voi con ở Bản Đôn*.

Như vậy có thể thấy, sách Âm nhạc 2 đã vận dụng đầy đủ và linh hoạt các yêu cầu được quy định trong Chương trình môn Âm nhạc 2018, từ đó các tác giả đã lựa chọn các nội dung cụ thể đưa vào sách một cách nhẹ nhàng, khoa học, sinh động. Có thể tóm tắt nội dung của sách gồm:

- Hát: 8 bài hát (gồm bài hát thiếu nhi, bài hát nước ngoài, dân ca Việt Nam).
- Nghe nhạc: 5 bài nghe (3 bài hát thiếu nhi + 1 bài biểu diễn nhạc cụ dân tộc, 1 bản nhạc không lời nước ngoài).
- Nhạc cụ: Sử dụng một số nhạc cụ gõ Việt Nam và nước ngoài (hoặc nhạc cụ gõ tự tạo) để đệm cho bài hát và thể hiện các hình tiết tấu mẫu.
- Đọc nhạc: Đọc cao độ 6 nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Pha – Son – La với 4 bài đọc nhạc.
- Thường thức âm nhạc: HS được nghe 2 câu chuyện âm nhạc và được làm quen với 2 loại nhạc cụ gõ chưa dùng ở lớp 1 (song loan, ma-ra-cát).

Những nội dung nêu trên là cơ sở để dạy học hướng tới yêu cầu cần đạt trong Chương trình đã đề ra.

So sánh một số chủ đề / bài học trong SGK Âm nhạc 2 mới với sách hiện hành (sự khác biệt):

Sách giáo khoa Âm nhạc 2 mới được thiết kế theo các chủ đề, mỗi chủ đề của SGK Âm nhạc mới có từ 3 đến 4 nội dung được quy định trong Chương trình. Các nội dung học tập trong một chủ đề được đan xen một cách logic và đảm bảo lượng kiến thức vừa đủ với khả năng tiếp thu của HS, có sự kết hợp hài hoà giữa kiến thức mới với kiến thức cũ tạo nên sự phong phú, đa dạng. Nội dung học tập được thiết kế theo các dạng hoạt động để hình thành kiến thức, kĩ năng và năng lực cần đạt qua các tiết học.

Ví dụ Chủ đề 1: *Sắc màu âm thanh* trong SGK Âm nhạc 2 có 3 mạch nội dung là: Hát bài *Dàn nhạc trong vườn*; Đọc nhạc bài số 1 (ôn tập); Thường thức âm nhạc: Câu chuyện *Ước mơ của bạn Đô*.

SGK Âm nhạc 2 hiện hành (theo chương trình 2007) không thiết kế theo chủ đề mà bố cục nội dung theo từng bài, từng tiết học. Các bài học trong sách Nghệ thuật 2 hiện hành (phần Âm nhạc) thường chỉ có 1 hoặc 2 nội dung (cơ bản là nội dung học hát) và chỉ đơn thuần là cung cấp nội dung, kiến thức cho người học, chưa chú ý nhiều đến việc hoạt động để hình thành phẩm chất và năng lực. Mỗi bài học thường được triển khai thực hiện trong 2 tiết. Ví dụ trong sách Nghệ thuật 2 (phần Âm nhạc): Tiết 2 – 3 dạy bài hát *Thật là hay* và ôn tập bài hát đó. Tiết 21 – 22 dạy hát bài *Hoa lá mùa xuân* và ôn tập bài hát đó.

2.2.2. Một số chủ đề / bài học đặc trưng trong SGK Âm nhạc 2

* Chủ đề 1: *Sắc màu âm thanh*

Đây là chủ đề đầu tiên của SGK Âm nhạc 2 có nội dung phù hợp với những ngày đầu các em học lớp 2. Chủ đề này gồm có các nội dung: Hát: bài *Dàn nhạc trong vườn*; Thường thức âm nhạc: Câu chuyện *Ước mơ của bạn Đô*; Đọc nhạc: Bài số 1 (bài này mang tính chất ôn tập kiến thức lớp 1). Cuối cùng là phần vận dụng sáng tạo.

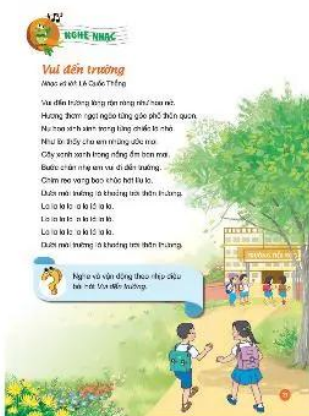

* **Chủ đề 3: Mái trường thân yêu**

Chủ đề thứ 3 trong SGK Âm nhạc 2 gồm có 3 mạch nội dung được dạy trong 4 tiết / 4 tuần, gồm có Hát: bài *Học sinh lớp Hai chăm ngoan*; Đọc nhạc: Bài số 2; Nghe nhạc: bài hát *Vui đến trường* và phần vận dụng sáng tạo.

Trong chủ đề này có bài đọc nhạc số 2, về cao độ tập luyện tập 6 nốt Đô – Rê – Mi – Pha – Son – La; về trường độ tập thể hiện hình nốt đen, nốt trắng.

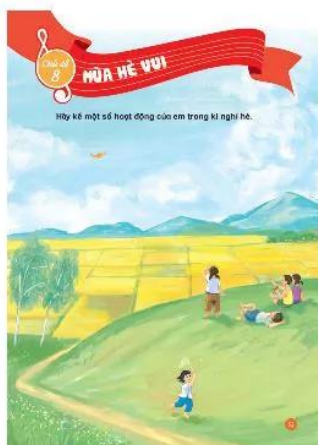
Tập đọc cao độ các nốt nhạc Đô – Rê – Mi... theo kí hiệu bàn tay, sau đó kết hợp nhìn vị trí các nốt nhạc trên khuôn nhạc và tập đọc theo mẫu âm có kết hợp với hình tiết tấu để HS tập đọc đúng cao độ và trường độ như yêu cầu cần đạt của Chương trình quy định. Trên khuôn nhạc, có khoá nhạc, nốt nhạc trên khuôn, số chỉ nhịp GV chưa cần phải phân tích, giải thích về lí thuyết, hãy mặc nhiên để các em công nhận, như một hình thức gián tiếp để HS được tiếp xúc và làm quen với các kí hiệu ghi nhạc. Như vậy, so với chủ đề 1 giới thiệu ở trên, chủ đề 3 có nội dung nghe nhạc, vẫn có Hát, còn đọc nhạc (bài số 2) là sự nối tiếp và phát triển để các em làm quen với nốt nhạc ghi trên khuôn và tập đọc đúng cao độ, trường độ quy định.

* Chủ đề 8: Mùa hè vui

Chủ đề 8 trong SGK Âm nhạc 2 được dạy trong 3 tiết / 3 tuần. Chủ đề này có bài hát *Ngày hè vui*, Nghe nhạc bài *Mùa hè ước mong* và nội dung Nhạc cụ.

Chủ đề 8 có nội dung Hát, Nghe nhạc, không có nội dung Đọc nhạc và Thường thức âm nhạc nhưng có nội dung Nhạc cụ (dùng nhạc cụ gõ thể hiện các hình tiết tấu và đệm cho bài hát).

HÁT

Ngày hè vui
Nhạc và lời: Lê Ba

Nhạc - Vui

Hè ơi chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai!

Ánh nắng vàng rực rỡ, hoa, láo, bướm, chim, em chơi nhào lộn.

Ái chà chà, hè ơi chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai!

Hè ơi chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai!

Hè ơi chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai!

Đọc lời ca

Tập hát

Hát với nhạc đệm

Hát kết hợp vận động theo nhịp điệu

1. Những câu nào trong bài hát cho em hình ảnh của mùa hè?

2. Hãy kể Mùa hè của em đã làm được những điều gì?

NGHE NHẠC

Mùa hè ước mong
Nhạc và lời: Hoàng Lân

Lời 1:
Hè ơi chào ai! Hè chào ai!
Trời xanh mây trắng nhẹ nhàng
Lúa chín vàng tươi ngoài đồng
Đầy đường phố kính và đèn lồng
Giao anh em vui chơi nhào lộn
Cả về vui nhào lộn cầu kỳ
Mùa hè sáng, ngày hè vui
Cả ngày hè vui mà làm chơi nhào lộn

Lời 2:
Em mong đi thăm nhà một ngày
Mùa hè vui, vui, vui, vui
Cả ngày hè vui mà làm chơi nhào lộn
Rừng lá xanh, ngoài đồng lúa vàng
Em mong đi thăm nhà một ngày
Mùa hè sáng, ngày hè vui
Cả ngày hè vui mà làm chơi nhào lộn
Mùa hè sáng, ngày hè vui
Cả ngày hè vui mà làm chơi nhào lộn

Nhau cùng nhìn vào em và hát bài Mùa hè ước mong

NHẠC CỤ

Dùng nhạc cụ gõ thể hiện các hình tiết tấu

1. Dùng nhạc cụ gõ theo hình tiết tấu

2. Sử dụng nhạc cụ gõ theo hình tiết tấu đệm cho bài hát *Ngày hè vui*

Hè ơi chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai!

Ái chà chà, hè ơi chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai!

Hè ơi chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai!

Hè ơi chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai! Hè chào ai!

Qua 3 chủ đề trên chúng ta có thể thấy mỗi chủ đề có những nội dung giống nhau và khác nhau. Tổng hợp các chủ đề đã bao gồm đủ 5 mạch nội dung theo chương trình quy định: Hát, Nghe, Đọc, Nhạc cụ và Thường thức âm nhạc

Cụ thể:

Chủ đề 1: Hát, Thường thức âm nhạc và Đọc nhạc

Chủ đề 3: Hát, Nghe nhạc và Đọc nhạc

Chủ đề 8: Hát, Nghe nhạc và Nhạc cụ